

TBMM
HALKLARIN EŞİTLİK VE DEMOKRASİ PARTİSİ
GRUP BAŞKANLIĞI

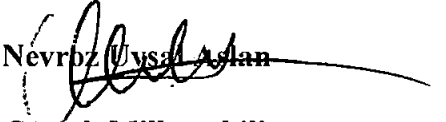
Sayı : 11761

Tarih : 02.05.2025

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

2911 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu ile 5442 sayılı İl İdaresi Kanunu'nun Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifim gerekçesi ile birlikte ekte sunulmuştur.

Gereğini saygılarımla arz ederim 02.05.2025.

Nevruz Uysal Aslan
Şırnak Milletvekili

TBMM BAŞKANLIĞI	
Tali Komisyon	Adalet
Esas Komisyon	İçişleri
Tarih: 8-5-2025	Esas No: 2/3096

T B M M
ANUNLAR ve KARARLAR BSK.LİGİ

0 2 Mayıs 2025

umara:

T B M M
GENEL EVRAK

0 2 Mayıs 2025

No:

1622455

GENEL GEREKÇE

Toplantı ve gösteri yürüyüşü hakkı, siyasi fikirlerin ifadesinden adaletsiz uygulamalara tepki gösterilmesine, ekonomik çıkarların savunulmasından sosyal taleplere kadar uzanan sivil, ekonomik, politik ve sosyal hakların tanınması, uygulanması ve savunulması için kullanılan demokratik Anayasal bir hak ve araçtır.

Anayasanın 34. maddesine göre “**Herkes, önceden izin almadan, silahsız ve saldırısız toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkına sahiptir.**” Anayasa’da bu hakkın kullanımının *izin alma* şartına bağlanamayacağı açıkça ifade edilmiştir. Anayasa’da ek güvence olarak ifadesini bulan *önceden izin almadan, ibaresi*, hakkın doğasına ilişkin bir belirleme içermekte olup, bu hakkı bir izin değil, bir özgürlük olarak tanımlandığı anlaşılmaktadır.

Toplantı ve gösteri yürüyüşü özgürlüğü hakkı, sadece bir anayasal hak değil, aynı zamanda Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (AİHS) başta olmak üzere uluslararası insan hakları belgeleriyle de koruma altındadır. Ancak Türkiye’de toplantı ve gösteri yürüyüşü hakkı hem bu hakkın içeriğini düzenleyen başta 2911 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu ile hem de uygulamada çeşitli kısıtlamalara, engellemelere veya güvenlik gerekçeleriyle yasaklara konu olmaktadır. Bu yasaklamalara ise en çokta Kürtlerin yoğun yaşadığı illerde karşılaşılmaktadır. Eylem, etkinlik, barışçıl gösteri ve basın açıklamalarının uzun yıllardır sistematik bir şekilde yasaklandığı bu kentlerde özellikle belediyelere atanan kayyımlarla birlikte yasaklama kararlarında yeni bir aşamaya geçilmiştir. Halkın iradesine kayyım atandığı kentlerde valiliklerin tüm eylem ve etkinliklerin yasaklanması ile bu kentlerde giriş ve çıkışlara izin verilmemesi şeklinde üst üste kararlar alınmıştır. Kayyım atamaları sonrası yapılan demokratik ve barışçıl protestoların güvenlik güçlerince şiddetle bastırılması, işkence ve keyfi gözaltılar gibi ciddi insan hakları ihlallerine sahne olmuştur. Özellikle Van Büyükşehir Belediyesi Eş Başkanı Abdullah Zeydan’ın görevden alınıp 15 Şubat 2025 tarihinde Van Büyükşehir Belediyesi’ne üçüncü kez kayyım atanması ile halkın tepkileri ve demokratik haklarını savunma çabaları şiddetle bastırılmıştır.

Yine 19 Mart günü aralarında İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanı Ekrem İmamoğlu’nun da bulunduğu 105 kişi hakkında çıkarılan gözaltı kararıyla ve 23 Mart’ta aralarında 3 belediye başkanının da olduğu 51 kişinin tutuklanmasıyla ülke geneline yayılan barışçıl protestolar, çok boyutlu hak ihlallerinin ve kötü muamelenin hedefi haline gelmiştir. Protestolar esnasında veya

ev baskınlarıyla aralarında gençlerin, öğrencilerin, çocukların ve gazetecilerin de olduğu 2 binden fazla kişi gözaltına alınmış. üç yüze yakın kişi tutuklanmıştır.

Uluslararası sözleşmeler ve Anayasa ile koruma altına alınan toplantı ve gösteri yürüyüşü hakkını engelleyen hukuksuz yasaklama kararlarına yasal dayanak oluşturan 2911 sayılı Kanun'unun 17. ve 19. maddeleri ile 5442 sayılı İl İdaresi Kanunu'nun 11/c maddesidir. 'Türk aile yapısı', 'ulusal güvenlik' ve 'kamu düzeni' 'millî güvenlik', 'suç işlenmesinin önlenmesi', 'genel sağlık', 'genel ahlâkın veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması' gibi kavramlar idare tarafından sıklıkla ve geniş bir takdir yetkisi ile kullanılmakta, toplantı gösteri hakkını sınırlamaktadır. Bu haliyle geniş takdir yetkisine sahip kamu otoriteleri, yoruma son derece açık gerekçelerle toplantı ve gösterilerin gerçekleşme olasılıkları ciddi anlamda kontrol etmekte ve hakkın kullanımını problemlili hale getirilmektedir. Bu nedenle söz konusu maddelerin kaldırılması gerekmektedir.

MADDE GEREKÇELERİ

MADDE 1- Bu madde ile 5442 sayılı İl İdaresi Kanunu'nun 11 inci maddesinin (C) fıkrasının yürürlükten kaldırılması amaçlanmaktadır. Anılan hüküm, il valilerine "kamu düzeni", "millî güvenlik", "genel sağlık" gibi soyut ve geniş yorumlara açık kavramlara dayanarak toplantı, yürüyüş, etkinlik gibi barışçıl eylemleri yasaklama yetkisi vermektedir. Bu yetkinin sınırlarının belirsiz oluşu, hukuk devleti ilkesi (AY m.2). temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasında ölçülülük ilkesi (AY m.13) ve toplantı ve gösteri yürüyüşü hakkı (AY m.34) ile bağdaşmamaktadır.

Bu bağlamda, 11 inci maddesinin (C) fıkrasının uygulanması, özellikle Kürt illerinde sürekli hale gelen genel yasaklama kararlarıyla hakların özünü ortadan kaldırııcı nitelik kazanmıştır. Demokratik hukuk devleti ilkesinin gereği olarak, valilere tanınan bu sınırsız yetki yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 2- Bu madde ile 2911 sayılı Kanun'un 17. ve 19. maddeleri yürürlükten kaldırılmaktadır. Söz konusu maddeler, kamu güvenliği, suç işlenmesinin önlenmesi, genel sağlık gibi geniş kavramlar kullanılarak toplantı ve gösteri yürüyüşlerinin yasaklanmasına veya ertelenmesine olanak tanımaktadır. Ancak Anayasa'nın 34. maddesi, bu hakkın "önceden izin almadan, silahsız ve saldırısız olarak kullanılabilceğini" açık biçimde düzenlemektedir. Hakkın kullanılmasını sürekli olarak erteleyen ya da yasaklayan idari uygulamalar, bu anayasal güvenceyi fiilen işlevsiz hale getirmektedir.

2911 sayılı Kanun'un 17. ve 19. maddeleri, yürürlükte kaldığı sürece idareye geniş ve keyfî bir müdahale alanı sunmakta, toplumsal barışçıl muhalefet biçimlerinin bastırılmasına yasal dayanak oluşturmaktadır. Bu durum hem hukuk devleti ilkesi hem de ifade ve örgütlenme özgürlükleri ile bağdaşmamaktadır. Bu nedenle bu maddelerin yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 3- Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 4- Bu Kanun hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütür.

**2911 SAYILI TOPLANTI VE GÖSTERİ YÜRÜYÜŞLERİ KANUNU İLE 5442 SAYILI
İL İDARESİ KANUNU'NUN DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR KANUN TEKLİFİ**

MADDE 1- 10/6/1949 tarihli ve 5442 sayılı İl İdaresi Kanunu'nun 11 inci maddesinin (C) fıkrası yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 2- 6/10/1983 tarihli ve 2911 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanununun 17'nci ve 19 uncu maddeleri yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 3- Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 4- Bu Kanun hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütür.